

PRACOVNÍ PRÁVO

ČASOPIS PRO VÝKLAD PRACOVNÍCH A SOCIÁLNĚ
POJIŠŤOVACÍCH ZÁKONŮ.

Dr. L. LANGER:

Je obchodní zástupce zaměstnancem nebo podnikatelem ?

Touto otázkou se v poslední době opětně zabývaly nejvyšší soud i nejvyšší správní soud, avšak způsobem pro zaměstnance nikterak uspokojivým. Jen tehdy, je-li obchodní zástupce zaměstnán v pracovním (služebním) poměru, podléhá příslušnosti pracovního soudu i nemocenskému a pensijnímu pojištění a jest bezpodmínečně osvobozen od všeobecné daně výdělkové i daně z obratu. Obchodní zástupci zejména za nynějších nepříznivých hospodářských poměrů mají veliký zájem na tom, aby byli účastni těchto výhod vyplývajících ze zaměstnaneckého poměru.

Činnost obchodního zástupce jest odlišná od činnosti ostatních zaměstnanců. Vykonává svoji činnost mimo provozovnu zaměstnavatele, a to hlavně na základě vlastní znalosti potřeb zákazníků a jest proto přirozeno, že musí svoji činnost vykonávat více na základě vlastní iniciativy a vlastního rozhodování, nežli na základě rozkazů zaměstnavatele, který nezná potřeby zákazníků ani jejich poměry a nemůže již z toho důvodu udělovati obchodnímu zástupci pravidelné rozkazy, zejména mu nemůže pravidelně přikazovati, která místa, které zákazníky a v které době má navštívit. Je známo, že podle četných nálezů nejvyššího správního soudu nejsou v pracovním (služebním) poměru obchodní zástupci, kteří konají pravidelné obchodní cesty z vlastní iniciativy a podle svých časových dispozic. Ani ta okolnost, že obchodní zástupce má pro svou činnost vyhrazený určitý obvod (rayon) a že občas koná obchodní cesty podle příkazů firmy, že při nastoupení od firmy obdržel seznam zákazníků, které jest povinen navštěvovati, firmě pravidelně oznamuje cestovní program, že obchody uzavírá jménem firmy, na její účet a za prodejních podmínek firmou stano-

vených, že tato výlučně rozhoduje o tom, zda obchod uskuteční čili nic a že jest povinen firmě podávati pravidelné zprávy o své činnosti a oznamovati jí svoje onemocnění nebo jiné zaneprázdnění, nesmí zastupovati jinou firmu, nestačí podle nálezů nejvyššího správního soudu k založení pracovního (služebního) poměru. V nálezu č. 11.738 Bohuslavovy sbírky se praví, že »taková smluvní ustanovení, která plynou ze samé podstaty dvoustranné smlouvy, nezakládají pak o sobě ještě podřízenosti a vázanosti, charakterisující pojmově poměr služební a nečiní proto ještě obchodního zástupce nesamostatným zaměstnancem firmy, není-li tu zvláštních ustanovení, která by svědčila o jeho podřízenosti a vázanosti na rozkazy firmy«. Podobným způsobem rozhoduje o těchto otázkách též nejvyšší soud. V rozhodnutí č. 14.646 sbírky Vážného («Pracovní právo» č. 2090) vyslovil soud, že »podstatným znakem služebního poměru jest, že předmětem smlouvy jsou služby (práce), t. j. určitá služební činnost, nikoli jen jejich výsledek a že při konání služeb (prací) jest zaměstnanec povinen řídit se rozkazy zaměstnavatelovými, čímž vzniká poměr vázanosti a podřízenosti k zaměstnavateli, pokud jde o jeho činnost, vymezenou služební (pracovní) smlouvou.« Ve sporu, v němž toto rozhodnutí bylo vydáno, šlo o spor obchodního zástupce proti firmě na základě smlouvy, podle které firmě zprostředkoval obchody, z nichž dostával půlprocentní provisi. Žalobci nebyly předepsány určité pracovní hodiny, což u obchodních zástupců jest obvyklé. Podle názoru nejvyššího soudu nepřevzal na sebe žádné služební povinnosti, nebyl nikterak podřízen firmě a firmě nešlo o to, aby si zjednala služby žalobcovy, nýbrž aby jeho prostřednictvím

získala zákazníky, při čemž žalobce měl být odměňován provisi podle skutečného výsledku, nikoli podle toho, zda a kolik vynaložil práce. Podle § 2 a) zák. č. 131/31 jsou pracovní soudy příslušné rozhodovati zejména ve sporech o mzdu, provisi a jiné služební požitky a odměny. Podle § 11 zákona o soukromých zaměstnancích jest však provise zákonou formou mzdy. V důvodové zprávě k zákonu o pracovních soudech se praví, že provise jest formou platu zaměstnanců, »zejména v obchodech (provisních agentů) bez rozdílu, zdali jde o osoby pracující výhradně pro jediného zaměstnavatele nebo pro několik zaměstnavatelů«.

Při rozhodování o otázce, je-li advokát, je muž byla přiznána určitá agenda, v služebním poměru, nejvyšší správní soud v nálezu číslo 4891 sbírky Bohuslavovy »Nálezy nejvyššího správního soudu ve věcech finančních« vyslovil, že zaměstnáním ve služebním poměru za mzdu dlužno podle § 1151 o. z. o. rozuměti veškerou činnost, k jejímuž vykonávání se jistá osoba pro druhou osobu smluvně zaváže na určitou dobu, bez ohledu, byla-li úplata výslovně ujednána, nebo má-li být vyplacena předem i ve lhůtách nebo podle postupu vykonaných prací (§§ 1152, 1154 a 1154a o. z. o.). Charakteristickým znakem poměru služebního je závazek dotyčné osoby, že dává pro určitou dobu zaměstnavateli k dispozici svoji pracovní sílu, bez omezení na určité dílo nebo na více určitých, co do rozsahu povahou věci ohraniče-

ných prací, takže nejde o vykonání nějakého určité vymezeného díla, resp. několika určitě vymezených prací (jako by tomu bylo při smlouvě o dílo), a kdy zaměstnanci za určitých předpokladů přísluší nárok na smluvnou odměnu (plat) nebo její část, i když je mu bez jeho zavinění znemožněno dotyčnou práci vykonati (§§ 1154b a 1155 o. z. o.). I když se jako pravidlo podle § 1151 o. z. o. předpokládá, že zaměstnavatel služební výkony svého zaměstnance řídí, takže předpokladem smlouvy služební je také větší či menší osobní (rozhodovací) odvislost zaměstnance od zaměstnavatele, přece není tím nijak vymezeno, do jaké míry může zaměstnanec při výkonu služeb míti možnost samostatného postupování, a může toto »řízení« služebních výkonů se strany zaměstnavatele dojísta záležitosti i v prostém přikázání určité agendy (na př. agendy právnické, vyžadující advokátskou kvalifikaci k samostatnému vyřizování).

Rozhodnutí nejvyššího soudu i nejvyššího správního soudu o otázce pracovního (služebního) poměru obchodních zástupců, jimž naše zákonodárství důsledně přiznává právní postavení zaměstnance, vyvolaly snahy o vydání zákona o obchodních cestujících, jenž všeobecně ustanoví, že obchodní zástupce, který není samostatným živnostníkem, je v pracovním poměru i tehdy, když vykonává zastupitelskou činnost podle vlastní iniciativy a vlastních časových dispozic, což u obchodních zástupců souvisí se způsobem jejich činnosti.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

Hromadné smlouvy

2169.

I. Kolektivní smlouva knihařského pomocnictva.

— K výkladu pojmu »knihtiskařského knihaře«.

II. Zásada soudní praxe, že individuální smlouvy pracovní přijmout ustanovení kolektivních smluv, netýká se kolektivních smluv, jichž změna v neprospěch zaměstnance je nepřipustná podle zvláštních zákonných ustanovení (vl. nař. č. 89/1935 Sb. z. a n.). Rozh. nejv. soudu z 16.

VI. 1936, Rv III 395/36.

Krajský soud pojal do rozsudku rozhodnutí o rekurze žalovanej proti usnesení soudu prvostupňového, kterým bola zamietnutá spoluprekážajúca námietka žalovanej strany. Pokiaľ žalovaná napáda v dovolávacej žiadosti rozhodnutie o sporprekážajúcej námietke, treba dovolávaciu žiadosť považovať za dovolávací rekurz, ktorý v pokračovaní pred súdmi pracovními není podľa ustanovenia § 36 zák. čís. 131/1931 Sb. z. a n. prípustný. Podľa ustanovenia § 540 Osp. všima si dovolávací súd z úradu len sporprekážajúcích námietok podľa bodu 1. a 2. § 180 Osp. žalovaná namietala, že k prejednaniu sporu není príslušný pracovný súd, pretože podľa kolektívnej smlúvy pre strany záväznej, má o veci rozhodovať rozhodčí súd. Námietka,

že vec patrí rozhodčímu súdu, je sporprekážajúcímu námietkou podľa bodu 4. § 180 Osp., ktorú § 540 Osp. neuvádza medzi tými námietkami, ktorých dbá dovolávací súd z úradu. Nemohlo byť ani preto z úradu k sporprekážajúcej námietke žalovanej prihliadnuté.

Odvolačací súd zistil na základe členskej legitímácie žalovníkom preukázanej, že žalovník je členom Svazu pomocníctva knihařského a príbuzných odvetví. Tvrdenie dovolávacej žiadosti, že z predloženej legitímácie bolo patrné, že členstvo žalovníka zaniklo neplatením príspevkov, je novota, na ktorú nemohol byť vzatý zreteľ. Zistenie odvolávacieho súdu, že v závode žalovanej nie sú zvláštni kníhväzači pre kníhtlačiareň a zvláštni pre kníhväzactvo a že tie isté osoby vykonávajú práce pre obidve odvetvia závodu, nebolo dovolávací žiadosťou napadnuté, je preto pre dovolávací súd smerodatné. Keďže ale je dokázané, že žalovník konal kníhväzačské práce jak v tlačiarškom, tak v kníhárškom závode žalovanej, není záver, že žalovník bol tlačiaršským kníhárom, ku ktorému došiel odvolávací súd berúc v ohľad jak práce žalovníkom skutočností vykonávané, tak okolnosti, že mu bol plat až do 1. apríla 1935 vyplácaný podľa stupnic pre tlačiaršských kníhárov, ani zrejme mýlny, ani v rozpore so spismi. Okolnosť, že žalovník vykonával aj vyššie kníhväzačské práce (viaza-